

symposium
27 september
2017

Show don't tell: de maatschappelijke waarde(n) van woningcorporaties

dr. Steven P.M. de Waal

Tien jaar visitatie woningcorporaties

Show, don't tell!

**Never a dull moment:
veel gedaan,
veel bereikt,
nog veel te doen**

Start visitatie- stelsel

- Eerste ontwerp 2000-2002; uitvoering Raeflex 2002-2007
- WoonNetwerk (2006, grote corporaties) had twijfels:
 - **te vrijblijvend t.a.v. deelname en geen openbaarheid;** teveel zwakke corporaties die toch niet meededen
 - **bijdrage aan transparantie en legitimering gering door gebrek aan onafhankelijkheid** ('slager keurt eigen vlees')
 - **meting juiste factoren?** meer visie vanuit maatschappelijke onderneming
- Doelstellingen visitatiestelsel (Auditraad): Extern, Onafhankelijk, Gezaghebbend

Leren door verantwoorden

- Versterking kwaliteit bestuur, afwegingen en intern toezicht door inbouwen externe invloed, openbaarheid en vergelijkbaarheid
 - > Noodzaak vaste methodiek
 - > Verplichting tot openbaarheid
 - > Pakkende, voor iedereen begrijpelijke samenvatting (recensie)

Maatschappelijke onderneming

Combinatie staats- en filantropische middelen met commercie, onder nonprofit en missiegedreven ondernemerschap; historisch en modern vehikel van burgerschap.

1. Conceptueel probleem: geen invloedrijke relatie stakeholders in topstructuur; RvB/RvT model slechts halve kopie bedrijfsleven
 - > Inbouwen stakeholderinbreng in dialoog en met transparantie

Maatschappelijke onderneming

2. Bestuurlijk probleem: te institutioneel en hangend naar staat, te weinig geworteld in nieuw burgerschap
 - > Zichtbare zelfregulering en eigen pro-actieve verantwoording, ook naar (groepen) burgers en wijken

Management

- Door technocratisering, economisering en professionalisering sterk naar binnen gekeerd; extra factor: ontzuiling; waardengedreven maatschappelijk leiderschap gering
- > Externe gerichtheid naar stakeholders en burgers dwingt tot waardengedreven keuzes en daarmee publiek leiderschap

Public Value als definitie van maatschappelijk rendement

Conceptuele
keuzes (4)

- Voorbij alleen economisch: 'added value' of 'bottom line'
- Inmiddels veel aandacht voor context en afweging (geen routines, regels of standaarden): Public Values

Steun in
sector

Ontwikkeling visitatiestelsel

- N.a.v. advies cie-Sas wordt visitatie opgenomen in Governancecode (2007); koppeling aan Aedescode
- VTW en Aedes pakken stimulering en handhaving op
- Raeflex maakt fraaie draai van monopolist naar dominante mede-speler; Aedes laat bestuurlijke relatie met Raeflex los
- Ministerie steunt hele exercitie op 'gepaste' afstand; TK idem
- Woonbond, Aedes, VTW, VNG en Ministerie richten SVWN op
- Kern: private/collectieve steun voor privaat instrument
- Omarmd in parlementaire enquête woningcorporaties (2014)

Waar staan we nu?

- **Belangrijkste:**
Nog steeds steun in sector (corporaties, huurders, interne en externe toezichthouders, overheden), maar intensieve zoektocht in nieuw stelsel Woningwet 2015
- **Veel innovaties en experimenten in de kern:**
Methodiek van visiteren versie 5.0 en aparte versie voor kleine corporaties. Nu experimenten.
- **Maatschappelijk detail, politiek en juridisch relevant:**
Visitatie als verplichting en SVWN erkend in wet

Waar gaan we heen?

- Public Values: afwegingen en noodzaak Publiek Leiderschap
- Opkomst disruptieve burger: voorbij de PolderPaternalistische 'participatiesamenleving'
- Platformeconomie leidt tot verandering klassiek organisatie-model, o.a. slag naar woon- en energiecoöperaties
- Veel meer burgermacht, ten koste van professionele politiek: corporaties staan goed voorgesorteerd, maar wel waarmaken!
- Visitatieobject ouderwets, te 'corporate'? Lokale volkshuisvestingsdriehoek als object?

Bronnen

- Auditraad visitatie: F. Mertens, P. Koster en S. de Waal (vz), onder-steuning SEV (R. Scherpenisse/P. Doevendans) en B&A (O. Papa)
- Commissie-Sas (2005), *Corporaties lokaal verbinden*
- Cie-In 't Veld, 1998, *Visitatie Maatschappelijk Rendement Woningcorporaties* (Aedes)
- J. Deuten & G. de Kam (2005), *Weten van renderen* (over maatschappelijk rendement van woningcorporaties)
- M. Moore (1995), *Creating public value* (Harvard)
- S. de Waal (2000) *Nieuwe strategieën voor het publieke domein. Maatschappelijk ondernemen in de praktijk*
- S. de Waal (2015) *'Burgerkracht met Burgermacht'*
Tien jaar visitatie woningcorporaties

symposium
27 september
2017

Show don't tell: de maatschappelijke waarde(n) van woningcorporaties

dr. Steven P.M. de Waal

Tien jaar visitatie woningcorporaties